Selçuklu'yu ahşaba işliyor

Manisa'nın Demirci ilçesinde bir oyma ustasının tasarladığı İslam tarihini yansıtan figürler, çok sayıda caminin ahşap yapılarında kullanılıyor.

Çırak olarak 1991 yılında bir marangoz atölyesinde başladığı ahşap oymacılığını sürdüren 44 yaşındaki Veli Teksöz, bir sanayi sitesinde kurduğu atölyesinde 15 kişilik ekibiyle yeni yapılan veya yenilenen camilerden gelen talepleri yetiştirmeye çalışıyor.

Minber, kapı, çerçeve, merdiven gibi yapılara İslam tarihini yansıtan figürlerle Osmanlı ve Selçuklu tarzı oyma sanatını uygulayan Teksöz, her biri sanat eseri niteliğindeki işlere imza atıyor.

Teksöz, gelişen teknolojiyle hızlı ve seri üretim anlayışının yerleştiğini, el işi ahşap oymacılığıyla uğraşan çok az ustanın kaldığını belirtti.

Camilerin içinde tüm ahşap işlerini yaptıklarını, daha çok minber, mihrap, kürsü ve kapı üzerinde çalıştıklarını anlatan Teksöz, şu bilgileri verdi:

"Kullanılacak mekana göre Osmanlı ve Selçuklu desenlerini ahşaba işliyoruz. Daha estetik olması nedeniyle maun ağacını kullanıyoruz. Caminin mimarisine ve talebe göre İslam tarihini yansıtan farklı figürleri işleyebiliyoruz. Türkiye'deki camilerin yanı sıra Ürdün, Irak, Belçika, Suudi Arabistan ve ABD'deki ibadethanelere de üretim yaptım. Yurt dışındaki camileri daha çok genel İslam tarihi motifleriyle süslüyoruz. Osmanlı coğrafyasındaki camilerde ise Osmanlı ve Selçuklu figürleri tercih ediliyor."

Teksöz, işi kar odaklı olarak yapmadıklarını belirterek, camilerin estetik güzelliğine katkıda bulunmak istediklerini, dünya genelinde mümkün olduğu kadar fazla sayıda camiye ulaşmak istediklerini de sözlerine ekledi. (AA)

Nilüfer Kadın Korosu Riga yolcusu

Nilüfer Kadın Korosu, 134'üncü konserini Letonya'nın başkenti Riga'da verecek.

175 kişilik korist sayısıyla ünü yurt dışına taşan Nilüfer Kadın Korosu Letonya'ya uçuyor. Davet üzerine Türkiye'nin çeşitli illerinde de sahneye çıkan Nilüfer Kadın Korosu, yurtdışında ise Yunanistan, Bulgaristan, Makedonya, Hollanda ve İtalya'da da konserler vermişti. Riga Büyükelçiği tarafından Letonya'ya davet edilen koro, Türk Müziğini Bindallı kostümleriyle icra edecek. Konseri Letonyalılar ile orada yaşayan Türkler izleyecek. Nilüfer Kadın Korosu Şefi Dr. Aysel Gürel, "Geçtiğimiz yıl İtalya'da geleneksel Türk kına gecesini tüm ritüelleriyle sahnede sergilemiş, hatta konser sonunda konservatuarın rektörü de dahil İtalyanlara kına yakmıştık. Bu yıl da Letonya'ya gidiyoruz. Riga'daki meşhur tarihi opera binasında 1,5 saatlik Türk Müziği konseri vereceğiz" dedi.

Medya tarafından kendilerine 'gönüllü kültür elçileri' ismini takıldığını ifade eden Gürel, "Bu yıl da amacımız diğer ülkelerde olduğu gibi Letonya'da da Türk kültürünü, Türk Müziğini, geleneksel Anadolu bindallısını, Türk kadınını ve halk danslarımızı tanıtmak. Özellikle Türk Halk Müziğini seslendirirken konsepte uygun olarak halk danslarını da sergilememiz izleyenlerimizin çok ilgisini çekiyor. Geleneksel halk danslarımızı da tanıtmış oluyoruz. Bu da konserlerimize ayrı bir renk katıyor. Amacımız dünyanın bütün ülkelerinde Türkiye'yi ve kültürümüzü tanıtmak" diye konuştu.

Tüm konserlerini sosyal projeler yararına veren ve dernekleşen koro Letonya'ya 30 kişilik bir kadroyla gidecek ve izleyenlerine tam bir görsel şölen sunacak. (İHA)

Ruhun Sesi: Ney

• Müzik serüveniniz nasıl başladı?

Ben Hatay'da doğdum, büyüdüm. Müziğe olan ilgim babamdan geliyor. Babam bağlamanın hem üretimini yapıyor hem de icra ediyordu. Neyle tanışmam ilkokul yıllarıma dayanıyor. Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Temel Bilimler Bölümü'nde okudum. Türk Din Müsikisi üzerine yüksek lisansımı tamamladım. Bu bölümde birçok enstürmanı çalmaya başladım. Bağlama, ney, ud, tambur, piyano gibi birçok enstürmanı icra ediyorum.

• Sanat merkezinizi ne zaman kurdunuz?

Kendi sanat merkezimi 2000'li yılların başında, Ankara Kolej'de kurdum. 5 yıl önce Hamamönü'ne taşındık. Sanat merkezimizde hem ney üretimi yapıyoruz hem de uzman arkadaşlarımızla birlikte birçok enstürmanın kursunu veriyoruz.

• İcracı olmanın yanında işin üretim kısmına nasıl geçtiniz?

Babam zaten enstürman üreticisi olduğu için, onun çırağı olarak yaklaşık 30 yıl öncesinde çalgı yapım bilimine ilgim başladı. Ney ve rebab üretimine odaklandım. Şu anda tüm dünyaya sipariş gönderebilecek noktaya geldik. Ankara'da kurumsal kimliği olan tek atölyeyiz diyebilirim.

EN ESKİ NEFESLİ ÇALGI

• Ney, tarih boyunca farklı şekillerde ve tanımlarda karşımıza çıkıyor. Bu enstürmanın bilim dünyasında kabul gören tarihçesini anlatır mısınız?

Ney, bilinen eski nefesli enstrümanlardandır. M.Ö. 1249'lu yıllarda Çin'de ilk defa kullanılan çift borulu bir düdük şeklindedir. Günümüzde bu çalgı halen Türkistan dolaylarında kullanılmaktadır. Ney'i ilk defa Mezopotamya'da Sümerler kullanmıştır. Farsça'da Na veya Nay, kamış anlamına gelmektedir ve bugün kullandığımız Ney kelimesi adını buradan almıştır. Mısırlı tarihçiler ise Ney'in icadını, ölümsüz yaşam için diriliş Tanrısı olarak bilinen Osiris'e dayandırırlar.

Bu bölgede Ney'in doğru tutularak üflenenine Mam, eğri tutularak üflenenine ise Sebi adını vermişlerdir. Sümer toplumunda M.Ö. 5000 yıllarından itibaren kullanıldığı sanılan bu çalgıya ait elimizdeki en eski bulgu, M.Ö. 3000-2800 yıllarından kalan bugün Amerika'da Philadelphia Üniversitesi Müzesi'nde sergilenen neydir. Çalgının o dönemlerde de dinsel törenlerde kullanıldığı sanılmaktadır.

"NEYİ İCRA ETMEYEN, ÜRETİMİNİ YAPAMAZ"

•Ney üretiminde günümüzde ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?

Ney üretimi ile ilgili Türkiye'de yapılmış bir bilimsel çalışma yok. 5-6 yıl önce Süleyman Demirel Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi'nde enstürman yapım teknolojisiyle ilgili 2 bildiri sunduk. Bunların biri ben, diğeri de bağlama üreticisi İhsan Öztürk'tü. Ney üretiminde işin bilimsel kısmının yetersizliğini masaya yatırmak istedim. Çünkü kulaktan dolma bilgilerle ney üretimi yapılıyor. Bu enstürmanı icra etmeyen, üretimini yapamaz. Nefesli enstürmanlarda entonasyon dediğimiz, perde uyumu, ses uyumu, ses devreleri gibi detaylar çok önemlidir. Ne yazık ki ülkemizde bir şey popülerleşince icazetsiz kişiler bilgi sahibi olmadan ney ve diğer enstürmanların üretimini yapmaya çalışıyor. Bunun da denetimi yok. Vergisini veren insanlarla merdiven altı üretim yapan insanlar aynı kefeye konuyor.

• Ney üretiminde hangi detaylar önemlidir?

Neyin başpare kısmı çok önemli. Üflenen kısım burası olduğu için, bunun iç açılarının oranı ve yapıldığı malzemeye dikkat edilmelidir. Başpare takılan ilk boğumun kapağı ise 8 milimetrelik tığla ve yine özel bir aperat yardımıyla tam merkezinden delinir. Bütün bu hesaplama ve işlemlerde, ney yapımcısının mesleki deneyiminin büyük rolü vardır. Başparenin takıldığı boğum (ses kutusu), ses rengini, tiz ve pest bölgelerdeki ses genişliğini oluşturan boğum olduğundan çok önemlidir. Bu sebeple başpare ucundan boğum çizgisine kadar iki birimden kısa, üç birimden uzun olmamalıdır. Düzgün kamışlar seçilmesi lazım. Kasım, aralık, ocak aylarında kesilen kamışlar daha uygun oluyor. Kamışların niteliği, boğum aralıklarının düzgün olması, ölçülü yapılması gerekir.

Akortu tutturmak için ney yapımcısının kesinlikle icracı olması şarttır. Bir de üretim yapılan kişinin de üfleyişine ve dudak yapısına göre üretim şekilleri değişebiliyor.

"NEYLE ÇALINMAYAN ESER YOKTUR"

• Bu kadar basit gibi görünen bir enstürmanla birçok eser nasıl çalınabiliniyor?

Neyde 5 farklı üfleme devresi vardır. Enstürman 3 oktavdır. Yabancı müzikologlarla sık sık bir araya geliyoruz. Bu kadar basit gibi görünen bir çalgıdan 3 oktav ses alınmasına kendileri de çok şaşırıyor.

Neyin karar sesi açısından farklı şekilde modelleri vardır. Yeni başlayanlar için kız neyi dediğimiz, karar sesi si olan bir ney modelimiz var. Bunun biraz daha küçüğü do yıldız ney, bunun biraz daha büyüğü la mansur ney gibi çeşitleri mevcuttur. Bu şekilde 16 taneye kadar farklı tonda ney yapılabiliniyor.

Dolayısıyla neyle çalınmayan bir eser bulamazsınız.

"NEY, ALTIN ÇAĞINI YAŞIYOR"

• Üretiminin yanında aynı zamanda ney kursları da veriyorsunuz. İlgiden memnun musunuz?

Ney kurslarımıza ilgi, alakadan oldukça memnunuz. Ney altın çağını yaşıyor. Bunda emeği geçen bazı kişiler var. Mesela neyzen olarak kabul edilmeyen ama bu kültürü yansıtan bir Mercan Dede faktörü var.

Gelenekçiler olarak bizler bu enstürmanı onlar kadar tanıtamadık. Yine ney sazının sevilmesinde Ercan Irmak'ın, Aziz Şenol Filiz'in büyük katkıları olmuştur. Ney günümüzde çocukların ve yaşlıların dünyasını, onların ruhunu cezp edecek bir nok

Röportaj: Tolga ALCA

"NEY, KÜLLERİNDEN DOĞDU"

• Bir gelenekçi olarak neyin popüler müziğin içine girmesini nasıl karşılıyorsunuz?

Bu enstürmanın kendi kültürümüzde bin yıllık bir geçmişi var. Bu kültür kendisini koruyor ama sahip çıkmazsanız da enstürmanın yok olma tehlikesi de baş gösterebilir. Bu söylediğim şey de Türkiye'de aslında gerçekleşti. Ney adına zincir bir dönem koptu. Ne zamanki Eurovision'da Şebnem Paker'in söylediği "Dinle" şarkısında ney çalındı, bu enstürman tekrar popülarite kazandı. Daha sonra icracıların katkısıyla ney enstürmanı eskisi gibi ilgi topladı. Bu konuda kurs veren hocalar yine eskisi gibi aktif oldu. Ney, küllerinden doğdu.

• Neyin dayandığı o derin felsefeye dair neler söylemek istersiniz?

Felsefede yolda olmak diye bir kavram vardır. Ney, en yüksek sembolik ifadesini tasavvuf düşüncesinde bulmuştur. Tasavvuf fikrinde ney doğrudan insanı sembolize eder. Öyle ki neyin 7 deliği insan vücudundaki deliklere benzetilmiş, dokuz boğumu insanın ana rahminde geçirdiği dokuz ayla ilişkilendirilmiştir. Tasavvuf düşüncesinde Ney'in öyle derin bir sembolik anlamı vardır ki her türlü abartıdan uzaktır. Ney, doğrudan insanı, insanın yaşam çilesini sembolize eder. İslam inanışına göre Bezm-i Elest denilen mecliste Tanrı ruhları yarattıktan sonra "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" diye sorar. Ruhlar, "Evet, Rabbimizsin!" diye cevap verir. Bu, sonsuz coşku dolu, ruhun hazların ve mutlulukların da üzerinde olduğu; Tanrı ile beraber olduğu zamandır. Daha sonra ruh, varlık alemine gönderilir. Ruhun varlık alemine gönderilmesi, aslından kopuş, ayrılıştır. Tıpkı ana rahmindeki bebeğin ağlayarak doğması gibi. Ruh dünyada -bilerek veya bilmeyerek- sürekli aslını arar. Kendini hapsolduğu bedensel zevklere zaman zaman kaptırsa da ızdırabı yaşadığı sürece bitmez. Nihayet takdir edilen sürenin sonu, ölüm; aslına dönüş, vuslattır. Mevlana ölümü kavuşma olarak bilir. Ardından gelenler onun öldüğü geceyi "şeb-i arus", yani gelin gecesi, düğün gecesi diye asırlardır anmaktadırlar. İnsanın bu yaşam macerası ile neyin kamışlıktan koparılması arasında derin bir benzerlik vardır. Kamış, sazlığındayken yeşerir, boylanır, sonsuz bir neşe içindedir. Kamışlıktan koparılınca kurur, sararır. Delikleri açılır ve o zamandan sonra feryat ederek aslını arar. Neyzenin elinde dinleyenlere hasretini söyler. Ney, "Hu" diyerek üflenir ve göre Allah zikri için bir aracıdır. Kişinin Allah'ın tekliğine, varlığına özüne yönelmesi, hatırlaması için ney, bir semboldur. Dolayısıyla ney ruhun sesidir.

Osmanlı dönemi müziğinin en önemli üflemeli çalgılardan olan ney, insanoğlunun ürettiği belki de ilk çalgılardan biri durumunda. Bu enstürman, tarihin derinliklerinden gelmiş ilkel donanımlı bir çalgı olmasına karşın, insanı etkileyen uhrevi ve doğal bir sese sahip. Günümüzde ney, Türk sazı olarak anılmaktadır ve tasavvuf müziğinin bir sembolü haline gelmiştir. İnsanoğlu için bu denli öneme sahip bu enstürmanı, hayatının 35 yılını ney üretimi ve icrasına adamış olan Neyzen Erdinç Bal'ın deneyimleriyle öğrenmeye çalıştık.

KARE BULMACA

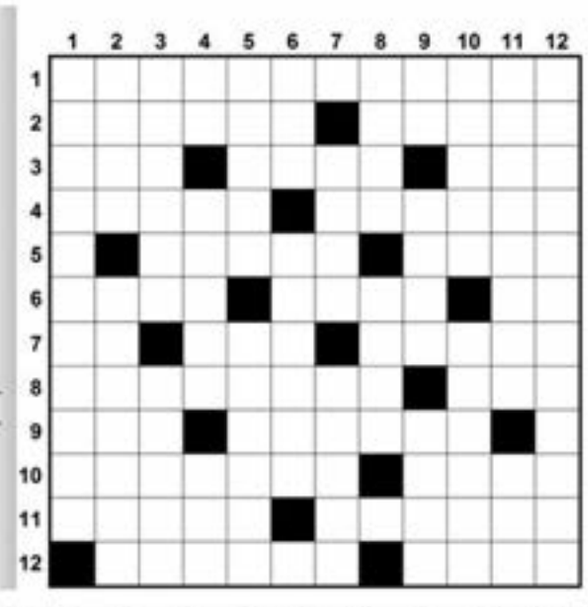

Soldan-Sağa :
1) Döverek kıpırdamayacak duruma getirmek. 2) Şehirler arası çalışan motorlu taşıtların yolcularını aldıkları ve indirdikleri yer. -İki veya üç köşeli, küçük bayrak. 3) Mitolojik bir çalgı. -Tedavi yolu, deva. -Tanrı. 4) Hayvan otlatılan yer, mera. -Brikten küçük yelkenli bir gemi. 5) Bilgiçlik taslayan kimse. -Kalbur. 6) Kayıkta dümeni kullanmak için dümenin baş tarafına takılan kol. -Kutsal inanç, itikat. -Yazıklar olsun anlamında bir söz. 7) Yemek. -Tramlı elektronik mikroskop. -Atasözü. 8) Bir sınırdan geçebilmek için verilen yazılı izin. -Valide. 9) Karışık renkli, alaca. -İnsanı iki seçenekten birini izlemeye zorlayan tartışma, dilemma. 10) Kuvvetlerin maddeler ve hareketler üzerine etkisini inceleyen fizik dalı. -Askeri bir pakt. 11) Yapmaya hazır. -Dünya. 12) Zayıflatma. -Tibet antilobu.

Yukarıdan-Aşağıya :
1) Kolonya sürme. 2) Orta kulakta çeşitli nedenlere bağlı olarak enfeksiyon sonucunda oluşan iltihap. -Hafifçe kazıp karıştırma. 3) Moraran yer. -Sık sık küçük, önemsiz kazalar yapan kimse. 4) Gümüş'ün kısaltması. -Öküz yemliği. -Bayağı. 5) Gevşemiş, düzeni bozulmuş. -Klavyeli ve telli bir müzik aleti. 6) Seciye, karakter. -Ayakkabıcılıkta kullanılan küçük eğe. 7) En çok atlarda görülen, ölümcül bir hayvan hastalığı, sakağı. -Madeni paralara vurulan damga. 8) Ege bölgemizdeki tarihi on iki iyon kentinin en ünlüsü. -Sürgün, ishal. 9) Paramızı simgeleyen harfler. -Bir parazit, sakırga. -Kedi, köpek yavrusu. 10) Geniş ve uzun olan yeşil yaprakları taze olarak yenilen bir bitki. -Saman rengi, açık sarı. 11) Emanet olarak. -Doğu Anadolu ile Azerbaycan'da çalınan bir çalgı türü. 12) Loğusa otu, zeravent.

DÜNKÜ BULMACANIN ÇÖZÜMÜ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	G	A	F	İ	L	A	V	L	A	M	A	K
2	A	L	A	M	A	N	A	■	R	E	V	A
3	Z	A	Ç	■	K	A	R	A	M	S	A	R
4	A	N	E	M	O	N	■	P	O	N	Z	A
5	G	■	T	A	N	E	T	A	N	E	■	Y
6	E	N	A	Y	İ	■	E	R	İ	T	M	E
7	T	E	■	A	K	A	L	A	■	L	E	R
8	İ	M	A	L	■	Y	E	T	M	İ	Ş	■
9	R	■	H	I	Ş	I	M	■	E	■	G	E
10	M	A	Ş	■	A	L	E	Y	H	T	A	R
11	E	S	A	S	L	I	■	E	L	E	L	E
12	K	A	P	■	İ	K	İ	L	E	M	E	K

Kitapçı Vitrini

"Nil'e Hayat Dersleri"

"Hayat bu, bazen olur. Durur. Düşer. Yuvarlanır. Tepetaklak olur. Ayaklarını havada, başını yerde, kollarını düğüm bulursun. Bazı şeyler noktalanır. Böyle zamanlarda, sana söylediğim o içindeki ateşi yakacaksın. Başına oturacaksın, bağdaş kuracaksın. Ellerini ateşine tutup ısınacaksın biraz.